

Ks. dr hab. Jan Krajczyński, prof. UKSW

Płock, 10 czerwca 2021 r.

Wydział Prawa Kanonicznego

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

w Warszawie

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej dk. mgra lic. Sebastiana Bartosza Margiewicza
pt. „Fakultatywne organy kolegialne w Kościele partykularnym według Kodeksu prawa
kanonicznego z 1983 roku i prawa metropolii warmińskiej”, Lublin 2021, s. 315**

1. Podstawa sporządzenia recenzji

Rada Instytutu Prawa Kanonicznego Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie w dniu 7 maja 2021 r. powołała mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej mgra lic. S.B. Margiewicza pt. „Fakultatywne organy kolegialne w Kościele partykularnym według Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku i prawa metropolii warmińskiej”, której promotorem jest ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz, Prorektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

Wykonując powyższą uchwałę (WP-520-118683/1/2021), przedkładam poniżej recenzję wymienionej rozprawy doktorskiej. Wyrażam przy tym podziękowanie Radzie Instytutu Prawa Kanonicznego za zwrócenie się do mnie z prośbą o udział w przewodzie doktorskim dk. mgra lic. S.B. Margiewicza, prowadzonym na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz.595 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. i § 24 ust. 2 Statutu KUL.

2. Tematyka opracowania i jego tytuł

W czasach wąskich specjalizacji, rozlicznych potrzeb i coraz bardziej złożonych wyzwań społecznych, kiedy jednostce trudno jest znaleźć słuszną odpowiedź na wszystkie pytania i optymalne rozwiązanie każdej sprawy, nader zasadną postawą jest systematyczne i ochocze korzystanie przez tych, którzy na mocy prawa spełniają kierownicze urzędy jednoosobowe, z pomocy i rady innych osób. Wszelka konsultacja, wysłuchanie opinii innych osób, zwłaszcza wyróżniających się kompetencją i doświadczeniem w danej dziedzinie, bez wątpienia służy jakości wykonywania powierzonych zadań, świadczy o racjonalnym podejściu osoby sprawującej urząd do powierzonych obowiązków, przyczynia się do pomnożenia dobra wspólnego. Postawa taka z pewnością nie jest żadnym spychaniem odpowiedzialności, obarczaniem nią innych osób czy zrzucaniem jej z własnej osoby. Wprost przeciwnie – o ile

prawo tego nie zabrania – takie podejście do sprawowania urzędu w sytuacji, kiedy chodzi o podejmowanie poważnych decyzji w interesie społecznym, oznacza gotowość dzielenia odpowiedzialności za dobro wspólne z innymi ludźmi, wolę włączenia ich do poczuwania się odpowiedzialnymi za wspólną sprawę, chęć korzystania w ramach czynności zwierzchnich tylko z tego, co w rozumieniu wielu osób jest najlepsze dla danej społeczności.

Najwyższy ustawodawca kościelny, któremu nieobca jest znajomość wielkiej złożoności spraw i zadań, jakie przychodzi rozstrzygać osobom, które na mocy prawa Bożego sprawują w Kościele szczególnie odpowiedzialne urzędy, w bardzo wielu przypadkach wprost postanawia o konieczności wysłuchania zdania innych wiernych, zasięgnięcia opinii określonego kolegium lub zespołu osób, a niekiedy nawet uzyskania ich zgody (por. kan. 294, 320 § 3, 372 § 2, 377 § 3, 384, 431 § 3, 448 § 2, 449 § 1, 461 § 1, 494 § 1-2, 495 § 2, 500 § 2, 509 § 1, 515 § 2, 524, 531, 547, 553 § 2, 567 § 1, 618, 689 § 1, 697, 726 § 1, 858 § 2, 971, 1064, 1215 § 2, 1281 § 2, 1305, 1310 § 2 KPK). Bywa też, że uzależnia on podjęcie niektórych czynności od zgody lub rady jakiegoś kolegium bądź zespołu osób oraz domaga się – do ważności aktu przełożonego – uzyskania przez tegoż zgody większości członków stosownej grupy wiernych lub wysłuchania rady jakiegoś zespołu osób (por. kan. 127 § 1-2, 318 § 2, 656, 1222 § 2, 1263, 1277 KPK).

W tej perspektywie tematyka, jaką zajął się Autor recenzowanej rozprawy, jawi się jako nader ważka, słuszna i – co szczególnie jest godne podkreślenia – pilna. Badanie kanonicznego prawa powszechnego i prawa partykularnego, poświęconego organom kolegialnym w Kościele partykularnym, zwłaszcza tym fakultatywnym – niezależnie od zakresu i aspektu tych dociekań – jest zadaniem naukowym niezwykle ważnym społecznie i służącym rozwojowi religijnemu tej części Ludu Bożego. Co więcej, dotyczy ono kwestii podstawowej, mianowicie czynnego udziału wiernych w sprawowaniu urzędów kościelnych, w tym w wykonywaniu władzy rządzenia w zakresie zewnętrznym i sprawowaniu opieki duszpasterskiej.

Temat recenzowanej rozprawy odpowiada specjalizacji Autora. Jest też adekwatny do rangi podjętych badań. Co więcej, ze względu na znaczenie społeczne podjętych kwestii należy uznać go za interesujący i uzasadniony.

Sam tytuł rozprawy jest oryginalny i dobrze sformułowany; jasno wskazuje, iż uwaga Autora skupiła się wokół jednego, i to dość wąskiego, problemu badawczego. Co więcej, wskazanie, iż chodzi o fakultatywne organy kolegialne w Kościele partykularnym rozumiane w dwojakiej perspektywie, mianowicie: według prawa powszechnego i w świetle prawa partykularnego jednej z metropolii, nadaje podjętym badaniom szczególny rys. Taka niejako podwójna perspektywa pozwala czytelnikowi porównać jeden i drugi stan prawny, dostrzec rozwój regulacji prawnych i ich dostosowanie do lokalnych potrzeb. Samemu badaczowi zaś taki ogląd rzeczy daje możliwość merytorycznej oceny prawodawstwa, zauważenia w nim ewentualnych luk i braków, wskazania sprzeczności norm, wreszcie przedłożenia postulatów *de lege ferenda*.

3. Tezy, cel badawczy rozprawy i metody naukowe

Lektura wstępu do dysertacji pozwala stwierdzić, że Autor ma pewne problemy z określeniem celu badań, definiowaniem problemów badawczych, stawianiem pytań, na które chce znaleźć odpowiedź czy formułowaniem hipotez badawczych, tj. twierdzeń, które są prawdopodobną odpowiedzią na wspomniane pytania lub rozwiązaniem przedstawionego problemu naukowego. W istocie trudno we wstępie do recenzowanej rozprawy doszukać się wyraźnego sformułowania problemów naukowych, na które chce odpowiedzieć Autor. Owszem, dokonano tu zwięzłego omówienia problematyki, tj. podkreślenia roli dialogu i współpracy pasterzy z pozostałymi wiernymi Kościoła partykularnego, zwłaszcza za pośrednictwem organów kolegialnych, nadmieniono też, że celem „dysertacji będzie analiza ustawodawstwa powszechnego oraz partykularnego metropolii warmińskiej w przedmiocie erygowania i funkcjonowania fakultatywnych organów kolegialnych, które świadczą pomoc biskupom diecezjalnym w kierowaniu przez nich powierzoną im «porcją Ludu Bożego»”, co więcej zaznaczono, że „cel ten pozwala określić główny problem badawczy tej pracy” (s. 12), nie sformulowano jednak wprost ani jednej tezy badawczej, która zostałaby zweryfikowana przez Autora w ramach badań, których zwieńczeniem jest recenzowana rozprawa. Jeśli nawet za wspomniane założenie, które zamierza udowodnić Autor, przyjmie się to, co mgr lic. Sebastian Margiewicz określa jako „główny problem badawczy tej pracy”, czyli twierdzenie, że „wierni Kościoła powszechnego, zarówno duchowni, jak i świeccy, uczestniczą w sprawowaniu władzy przez biskupów, głównie za pośrednictwem pomocniczych organów kolegialnych przewidzianych przez prawo powszechne oraz ustanowionych z własnej inicjatywy biskupów diecezjalnych” (tamże), trudno doszukać się w takim oglądzie rzeczy jakiejś próby znalezienia odpowiedzi na określone pytania naukowe czy adekwatnego rozstrzygnięcia wyrażnie zdefiniowanych problemów badawczych.

Jeśli chodzi o pytania, jakie Autor recenzowanej pracy przedstawił we wstępie (s. 12-13), jedynie część z nich można zakwalifikować jako te, które są kwestiami natury naukowej w sensie ścisłym. Za takie można m.in. uznać te, które dotyczą ustalenia organów kolegialnych ustanowionych przez biskupów diecezjalnych metropolii warmińskiej z własnej inicjatywy lub określenia zadań, jakie wymienieni ustawodawcy powierzyli poszczególnym fakultatywnym organom kolegialnym. Odpowiedź na gros spośród pytań sformułowanych przez mgra lic. Sebastiana Margiewicza (np. jakie są podstawy prawne tworzenia organów kolegialnych w Kościele partykularnym, jakie są rodzaje organów kolegialnych, w jaki sposób wygląda struktura poszczególnych fakultatywnych organów kolegialnych przewidzianych przez ustawodawcę kodeksowego) nie zakłada w istocie wielkiego wysiłku naukowego, żmudnych poszukiwań, przedkładania twierdzeń o charakterze dyskusyjnym. Wystarczy tu bowiem zwykły opis stanu prawnego, przedstawienie obowiązujących przepisów prawa kanonicznego, odesłanie do powszechnie dostępnych źródeł poznania prawa. Czytelnik dysertacji doktorskiej poświęconej fakultatywnym organom kolegialnym w Kościele partykularnym według Kodeksu prawa kanonicznego i prawa metropolii warmińskiej oczekuje od jej Autora znacznie więcej. On spodziewa się wnikliwej oceny stanu prawnego, tj. spostrzeżeń i uwag dotyczących przepisów prawa dotyczących fakultatywnych organów kolegialnych w Kościele partykularnym, przyjętych w Kodeksie prawa kanonicznego i w poszczególnych diecezjach metropolii warmińskiej. Czytelnik ten czeka na porównanie tych regulacji prawnych, na informację, które z tych przepisów należy uznać za najlepsze i adekwatne do bieżących potrzeb

społecznych, i dlaczego. Jego interesują wreszcie konkretne wnioski o charakterze normatywnym, kiedy Autor rozprawy nie lęka się sugerować słusznych – przynajmniej w jego mniemaniu – rozwiązań, nowelizacji przepisów prawa, uchylenia tego, co niekoniecznie służy dobru wspólnemu.

Wspomniane wątpliwości dotyczące sformułowania w recenzowanej rozprawie tez i celów badawczych nie maleją, kiedy ocenia się zespół metod naukowych, które dk mgr lic. Sebastian Margiewicz przedstawił jako świadomie i konsekwentnie stosowane sposoby postępowania służące do realizacji przyjętych przez niego celów naukowych. O ile wskazane metody badawcze, mianowicie dogmatyczno-prawną, historyczno-prawną i teologiczno-prawną (s. 14), należy w przypadku badań podjętych przez Autora teoretycznie uznać za słuszne i nieomal kompletne (jako takie można by je określić, gdyby zostały uzupełnione o metodę komparatystyczno-prawną), niekoniecznie można już tak ocenić ów dobór metod naukowych po zapoznaniu się z treścią opracowania. Lektura ta bowiem wyraźnie wskazuje, iż wykorzystano w tym przypadku przede wszystkim opisową metodę badawczą.

4. Struktura pracy

Jeśli chodzi o strukturę przyjętą przez Autora rozprawy, jest ona poprawna. Podział pracy na poszczególne rozdziały i paragrafy jest prawidłowy i logiczny. Konstrukcja opracowania odpowiada tematyce rozprawy; żaden z jej elementów nie wykracza poza ramy tematyczne dzieła. Niestety, o ile kompozycja dysertacji jawi się jako słuszna, poszczególne jej elementy już nie prezentują się tak okazale. Innymi słowy, w parze z uporządkowaną, zwartą i przejrzystą strukturą rozprawy nie idą równie starannie dopracowane elementy konstrukcyjne pracy.

Na rozprawę składają się kolejno: wykaz skrótów, spis treści, wstęp, trzy rozdziały, zakończenie, bibliografia, streszczenie w języku polskim i angielskim. Całość zamknięto na 315 stronach.

Wykaz skrótów w zasadzie jest poprawny, aczkolwiek już tutaj można dostrzec pewne oznaki niedokładności Autora, kiedy w tym zestawieniu umieszcza też skrótownice, gdy posługuje się nazwami dokumentów w tłumaczeniu, nie zaś w wersji oryginalnej, wreszcie, kiedy człony nazw własnych czasopism raz zapisuje z dużych liter, innym razem dużą literą oznacza tylko pierwszy z tych członów.

Spis treści jest bardzo staranny. W sposób przejrzysty wskazuje na hierarchię tytułów poszczególnych elementów konstrukcyjnych rozprawy.

Niestety, nieco inaczej należy ocenić wstęp do pracy. O ile nie można mieć większych zastrzeżeń do sposobu przedstawienia w nim terenu badań naukowych, oceny materiałów źródłowych i krytycznej analizy literatury przedmiotu, zawarta tutaj prezentacja zadań i celów badawczych wskazuje na brak należytej staranności Autora. Podobnie należy ocenić – jak zauważono to już wyżej – zamieszczony tu opis metod badawczych. Wprawdzie wskazane metody zostały w zasadzie właściwie dobrane, w praktyce skorzystano jednak w znacznej

mierze z metody, której nie sposób identyfikować z żadną z trzech metod badawczych wymienionych przez Autora pracy.

Istotę rozważań naukowych Autor przedstawił w trzech rozdziałach. Wyróżnienie trzech podstawowych jednostek konstrukcyjnych dysertacji należy uznać w tym przypadku za trafne. Niewielkim mankamentem jest tu zróżnicowana objętość tych rozdziałów, kiedy pierwszy z nich obejmuje zaledwie 54 strony, rozważania zawarte w rozdziale drugim przedstawiono na 102 stronicach, a te zamieszczone w rozdziale trzecim aż na 108 stronach. Wspomnianego braku harmonii w podziale materiału Autor ustrzegłby się – przynajmniej w pewnej mierze – gdyby pierwszy rozdział poszerzył o wywód poświęcony podstawom teologiczno-prawnym samych fakultatywnych organów w Kościele partykularnym a wszystko, co dotyczy genezy i struktury metropolii warmińskiej (poszerzone jeszcze o prezentację specyfiki tej prowincji kościelnej), zawarł w wstępie do pracy a tym samym istotnie okroił zawartość najobszerniejszego rozdziału rozprawy.

Dobrze się stało, że pierwszy z tych rozdziałów poświęcono podstawom teologiczno-prawnym organów w Kościele partykularnym. Niestety, wspomnianą tytułową kwestią Autor w zasadzie bliżej się nie zajął. Owszem na sześciu stronach określił on podstawy teologiczno-prawne organu w Kościele (s. 28-34), ale nawet jeden raz nie wspomniał tam o Kościele partykularnym. Ten, owszem „jest uformowany – jak zaznaczono w Konstytucji dogmatycznej o Kościele – na wzór Kościoła powszechnego” (nr 23), niemniej posiada on też swoją specyfikę, która ma wpływ na organa, w jakie wyposażona jest ta część Ludu Bożego. Cały rozdział Autor podzielił w istocie na dwa paragrafy. W pierwszym z nich zajął się pojęciem i rodzajami Kościołów partykularnych (s. 16-27), w drugim zaś, bardzo obszernym (s. 27-67), zatytułowanym „Pojęcie i rodzaje organów”, swoją uwagę skupił w zasadzie na rodzajach organów w Kościele partykularnym (s. 34-67). Szczególnie wartościowym elementem tego rozdziału, już uwzględniającym naturę i specyfikę Kościoła partykularnego, jest sześć wniosków końcowych.

Rozdział drugi dysertacji poświęcono fakultatywnym organom kolegialnym w Kościele partykularnym w Kodeksie prawa kanonicznego z 1983 r. Autor przedstawił tu kolejno wspomniane kościelne jednostki organizacyjne, zwracając szczególną uwagę na ich genezę, ukonstytuowanie, skład i kompetencje. I tak, bazując na przepisach prawa kanonicznego określonych przez najwyższego ustawodawcę, opisał on tu po kolei: synod diecezjalny, radę biskupią, kapitułę kanoników, diecezjalną radę duszpasterską, radę mediacyjną. Swój wywód zakończył przedłożeniem siedemnastu wniosków o charakterze podsumowującym, w tym czterech słusznych postulatów pod adresem prawodawców partykularnych. Należy ubolewać jednak, że zabrakło wśród tych konkluzji uwag krytycznych, dotyczących kształtu przepisów prawa powszechnego stosujących się do wspomnianych organów kolegialnych, czy też postulatów *de lege ferenda*, choćby odnoszących się do takich żywotnych kwestii jak: czynny udział wiernych w synodzie diecezjalnym, funkcje kapituł kanonickich w dzisiejszym świecie, rola diecezjalnej rady duszpasterskiej.

W ostatnim rozdziale dysertacji, zatytułowanym „Fakultatywne organy kolegialne w metropolii warmińskiej”, Autor przedstawił wszystkie fakultatywne organy kolegialne, jakie

powołano do istnienia w archidiecezji warmińskiej, diecezji elbląskiej i diecezji ełckiej. Opis wspomnianych jednostek organizacyjnych wymienionych Kościołów partykularnych oraz podstaw prawnych ich istnienia i działania poprzedzono dość ogólnym przedstawieniem genezy i struktury metropolii warmińskiej. W przypadku badania wspomnianych jednostek organizacyjnych funkcjonujących w metropolii warmińskiej Autor rozróżnił fakultatywne organy kolegialne sugerowane przez ustawodawcę kodeksowego i fakultatywne organy kolegialne erygowane z inicjatywy biskupów diecezjalnych. Dość szczegółowy opis wymienionych organów, dokonany na podstawie analizy ustawodawstwa partykularnego trzech diecezji tworzących metropolię warmińską, podsumowano w formie przedłożenia dziesięciu wniosków o charakterze rekapitulującym. Jakkolwiek pośród tych konkluzji można też znaleźć bardzo trafne postulaty Autora dotyczące zasadności powołania w tym czy innym Kościele partykularnym takiego czy innego fakultatywnego organu kolegialnego, wyraźnie zabrakło w tych nielicznych i dość ogólnych wnioskach oceny prawodawstwa partykularnego stosującego się do istniejących w tych diecezjach fakultatywnych organów kolegialnych. Nieocenioną wartość poznawczą miałoby też porównanie efektów działania tych organów w wymienionych trzech Kościołach partykularnych; przedmiotem takiej oceny mogłyby być np. następujące kwestie szczególne: jakość obowiązujących uchwał synodów diecezjalnych i ich dostosowanie do specyfiki diecezji; wpływ przedstawicieli Kościoła partykularnego na zakres przedmiotowy prac i uchwał synodalnych; efektywność i zakres przedmiotowy prac diecezjalnej rady duszpasterskiej. Żadną miarą nie można tu zgodzić się z ostatnią konkluzją Autora i swoistą próbą usprawiedliwienia jakości przeprowadzonych przez niego badań oraz wartości przedłożonych wniosków, kiedy ten stwierdza, iż „brak publikacji odnoszących się do funkcjonowania poszczególnych organów kolegialnych powoduje niemożność dokonania głębszej analizy funkcjonowania poszczególnych gremiów erygowanych we wskazanych Kościołach partykularnych”. Brak publikacji, o jakich jest tu mowa, to żaden argument! Przecież badania prowadzone przez osobę, która ubiega się o stopień doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, z natury swej powinny być właśnie dogłębne. Zresztą sam mgr lic. S. Margiewicz po wielokroć podkreśla w rozprawie i pośrednio czyni to nawet w jej tytule i wstępie, że ma na celu m.in. jedynie rzetelną (s. 15) i szczegółową analizę (s. 17) przepisów prawa metropolii warmińskiej stosujących się do fakultatywnych organów kolegialnych.

Bardzo zwięzłe zakończenie wieńczące dociekania Autora stanowi swoistą rekapitulację przedłożonych wywodów; pełni funkcję dość celnego podsumowania rozważań naukowych. Zawiera zestawienie kilkunastu wniosków dotyczących przeprowadzonych badań oraz zachętę do kontynuowania eksploracji naukowych w zakresie fakultatywnych organów kolegialnych w Kościołach partykularnych.

5. Źródła i literatura

Autor recenzowanej rozprawy doktorskiej sięga do właściwych i kompletnych źródeł prawa kanonicznego. Wykorzystuje je umiejętnie i sumiennie. W zasadzie właściwie też je analizuje.

Wykaz źródeł prawa (s. 283-293) wskazuje na staranność Autora dysertacji, jego pasję badawczą i spory trud włożony w przygotowanie rozprawy. Można tu mieć jedynie pewne zastrzeżenia dotyczące pogrupowania wykorzystanych aktów normatywnych i innych źródeł. W miejsce dwóch rodzajów źródeł, mianowicie: źródeł prawa powszechnego i źródeł prawa partykularnego, bardziej zasadne byłoby zamieszczenie trzech podzbiorów, tj. dodanie do dwóch wymienionych wyżej, na drugim miejscu, tzw. źródeł teologicznych. Można by je określić następująco: Pismo święte i inne dokumenty Magisterium Kościoła.

Jeśli chodzi o literaturę, niewątpliwie jest ona fachowa; odnosi się wyłącznie do tematu badań. W przypadku publikacji dotyczących fakultatywnych organów kolegialnych w metropolii warmińskiej można też ją określić jako kompletną. Niekoniecznie jednak można uznać za kompletny dobór opracowań poświęconych kwestiom z zakresu fakultatywnych organów kolegialnych w Kościele partykularnym według Kodeksu prawa kanonicznego. Niedosyt budzi tu przede wszystkim zbiór publikacji obcojęzycznych, tj. wykorzystanie jedynie szesnastu opracowań napisanych w obcym języku.

Zasadne też byłoby w przypadku sporządzania wykazu bibliograficznego zastosowanie klasycznego podziału piśmiennictwa na dwa rodzaje, mianowicie na literaturę przedmiotu i literaturę pomocniczą.

6. Ocena merytoryczna dzieła

Nie ma wątpliwości, że Autor recenzowanej dysertacji porusza problem bardzo istotny dla Kościoła, rozwoju społecznego państwa i aktywności religijnej wiernych. Stała, wieloraka i dobrze zorganizowana współpraca przełożonych Kościołów partykularnych z członkami wspomnianych społeczności, nie wszędzie w pełni pielęgnowana i doceniana, co potwierdziły też badania przeprowadzone przez dk. mgra lic. Sebastiana Margiewicza, z zasady służy dobru wspólnemu. Podjęcie zatem kwestii fakultatywnych organów kolegialnych w Kościele partykularnym należy pochwalić oraz ocenić jako potrzebne i ważne społecznie.

Przedłożona dysertacja ma charakter naukowy. Potwierdza to także merytoryczna poprawność dzieła.

Autor recenzowanej rozprawy doktorskiej właściwie określa przedmiot badań. Temat pracy jest wąski, precyzyjnie określający jej problematykę i zakres zgodny ze specjalizacją Autora dzieła.

Mgr lic. Sebastian Margiewicz potrafi właściwie przedstawić problematykę badań. Trafnie dobiera też metody badawcze, aczkolwiek zdradza pewne problemy z ich skrupulatnym stosowaniem. Podobnie dostrzec też można u niego pewną niedokładność w formułowaniu celów i hipotez badawczych.

Kompozycja pracy w całej pełni odpowiada treści rozprawy. Plan dysertacji jest logiczny, adekwatny do tematu, kompletny i harmonijny. Recenzowane dzieło nie jest „zlepkiem” niespójnych części; przeciwnie, stanowi uporządkowaną, zwartą i bardzo przejrzystą strukturę

złożoną z elementów odpowiednio ze sobą powiązanych. Prezentowany wywód prowadzi do jasno określonego przez Autora celu, tj. do wykazania, że członkowie Ludu Bożego, wierni duchowni i świeccy, uczestniczą w sprawowaniu władzy przez biskupów, przede wszystkim za pośrednictwem pomocniczych organów kolegialnych, jakie ustanawia najwyższy ustawodawca lub z własnej inicjatywy erygują przełożeni Kościołów partykularnych.

Właściwie dobrane i w pełni wykorzystane źródła i literatura potwierdzają dobre przygotowanie naukowe Autora dysertacji. Materiały badawcze wyszczególnione w bibliografii są odpowiednie i w zasadzie kompletne. Jako takie pozwalają w zupełności przedstawić badany przedmiot, tj. fakultatywne organy kolegialne w Kościele partykularnym.

Prezentacja wyników badań dokonana jest przy pomocy logicznie przeprowadzonych wywodów. Autor rozprawy w sposób sensowny i uporządkowany przedstawia kwestię fakultatywnych organów kolegialnych w Kościele partykularnym, poczynając od wskazania podstaw teologiczno-prawnych wspomnianych jednostek organizacyjnych i ich unormowania przez najwyższego ustawodawcę po szczegółową analizę regulacji prawnych stosujących się do tych organów, obowiązujących w wybranych Kościołach partykularnych. I jakkolwiek można dostrzec u niego – jako młodego naukowca podległego władzy kościelnej – pewien brak odwagi w dokonywaniu krytycznej oceny aktów normatywnych przyjętych przez jego bezpośrednich przełożonych, w formułowaniu bardziej stanowczych postulatów o charakterze normatywnym dotyczących większego zaangażowania członków Kościołów partykularnych w zarządzanie i w polemizowaniu z przedstawicielami doktryny, których opinie przytacza, przedłożone przez niego wnioski zasługują na uwagę. Co więcej, są one bardzo interesujące i słuszne.

Należy stanowczo podkreślić, iż recenzowana rozprawa posiada dużą wartość naukową. Wprawdzie jest to praca w znacznej mierze o charakterze opisowym i sumująca, niemniej dołączone na końcu poszczególnych rozdziałów wnioski nadają jej charakter odkrywczy, nowatorski i społecznie korzystny. Wdrożenie przedłożonych postulatów w czyn może istotnie przysłużyć się dobru wspólnemu, dobru Kościoła i realizacji najważniejszego celu istnienia Ludu Bożego, jakim jest zbawienie ludzi.

7. Ocena formalna pracy

Recenzowana dysertacja jest poprawna pod względem formalnym. Dobrze sformułowany tytuł rozprawy dokładnie wskazuje na wykonany i opracowany na piśmie przedmiot badań. Podział pracy na poszczególne jednostki konstrukcyjne jest celowy i prawidłowy.

Styl pracy niewątpliwie ma charakter naukowy. Wyróżnia go lekkość, przejrzystość, prostota, zwięzłość, rzeczowość, troska o jednoznaczność i precyzję wypowiedzi. Autor jest dość oszczędny w słowach, z zasady dość starannie formułuje poglądy. Nie nadużywa wyrazów obcych.

Tekst jest napisany poprawnie językowo. Autor ustrzegł się błędów ortograficznych i fleksyjnych. Owszem, znaleźć można w tekście pracy błędy stylistyczne i interpunkcyjne, pojęcia niejasne i nawet błędne (np. „reasumpcja”), powtórzenia i przypuszczenia (tu

szczególnie należy wskazać wyrażenie „wydaje się”, wyrażnie nadużywane przez Autora, które może pośrednio potwierdzać jego brak odwagi do stanowczego określenia własnego stanowiska), niemniej wspomniane pomyłki i braki językowe nie wpływają w istotnym stopniu na dobrą wartość językową dzieła.

Dobrze i skrupulatnie sporządzone przypisy, niekiedy bardzo rozbudowane o komentarze, uwagi i objaśnienia dodane do zasadniczego tekstu, potwierdzają umiejętność korzystania przez Autora ze źródeł i literatury, dokumentowania wykorzystanych materiałów badawczych i przytaczania cytatów.

O poprawności formalnej rozprawy stanowią wreszcie: rzetelny wykaz jednoznacznych i czytelnych skrótów, w zasadzie poprawna klasyfikacja źródeł i literatury w wykazie bibliograficznym, dokładny spis treści, zwięzłe streszczenie pracy w języku angielskim.

8. Wnioski końcowe

Recenzowana rozprawa doktorska spełnia wymogi naukowości. Merytoryczna i formalna strona pracy potwierdza, że jej Autor posiadał umiejętność prowadzenia badań naukowych z zakresu nauk prawnych oraz opracowywania i przedstawiania osiągniętych wyników. Jego wnioski naukowe są słuszne, dojrzałe i znaczące społecznie. Nieliczne błędy i braki natury merytorycznej i formalnej, które wkrały się do pracy, nie podważają znaczącej wartości dzieła.

Wspomniana dysertacja stanowi oryginalne, trafne i całościowe rozwiązanie zagadnienia naukowego z zakresu prawa kanonicznego. Rozprawę doktorską dk. mgra lic. Sebastiana Bartosza Margiewicza pt. „Fakultatywne organy kolegialne w Kościele partykularnym według Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku i prawa metropolii warmińskiej” należy ocenić pozytywnie. Wspomniana praca doktorska spełnia kryteria, jakie określono w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz.595 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r.

Wnoszę zatem o dopuszczenie mgra lic. Sebastiana Bartosza Margiewicza do kolejnych etapów przewodu doktorskiego.